

EEN 'KINK IN DE KABELJAUW':

Hoe is het gesteld met de Kabeljauw? Hoe ziet de toekomst eruit voor deze vissoort en voor de Kabeljauwvisserij in de Noordzee? Wat vindt u van het gevoerde beleid? En indien u zelf oplossingen zou mogen bedenken, wat stelt u dan voor? Met deze vragen trokken we naar zes bevoorrechte getuigen uit het vissersmilieu, de administratie of de onderzoekswereld. Oordeel zelf maar wat deze experts, elk vanuit hun eigen achtergrond, naar voor schuiven!

Luc Maertens

is hoofd van de Dienst voor de Zeevisserij, een dienst binnen de Vlaamse administratie die zich vooral bezig houdt met de voorbereiding en de toepassing van de Europese visserijwetgeving

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

Persoonlijk meen ik dat de stand van Kabeljauw niet zo goed is. Toch lijkt het dieptepunt voor de gehele Noordzee voorbij en is de situatie - zoals te zien in de vangsten - iets beter dan doorgaans geraamd.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

De vangsten zijn inderdaad fel gedaald ten opzichte van het verleden. Hierbij moet ook onder ogen genomen worden dat onze gespecialiseerde rondvisvloot verdwenen is (bordentreilers) zodat de vangsten automatisch zouden moeten dalen. Een ander punt is dat de oorzaak van deze teruggang niet eenduidig is. Is ze te wijten aan de opwarming van de aarde, de verminderde fosfaatvoer naar zee, het grote Haringbestand dat alle Kabeljauwbroed opeet, de industriële visserij voor vismeel of eventueel toch de visserij op Kabeljauw?

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

De gevolgen voor onze visserij zijn niet zo belangrijk vermits onze visserij voornamelijk een platvisvisserij is en de Kabeljauw meestal een welgekomen bijvangst was en is. Voor de kustvisserij is het gebrek aan Kabeljauw in de winter wel een aderlating.

Hoe schat u de toekomst in van de Kabeljauwstand en -visserij?

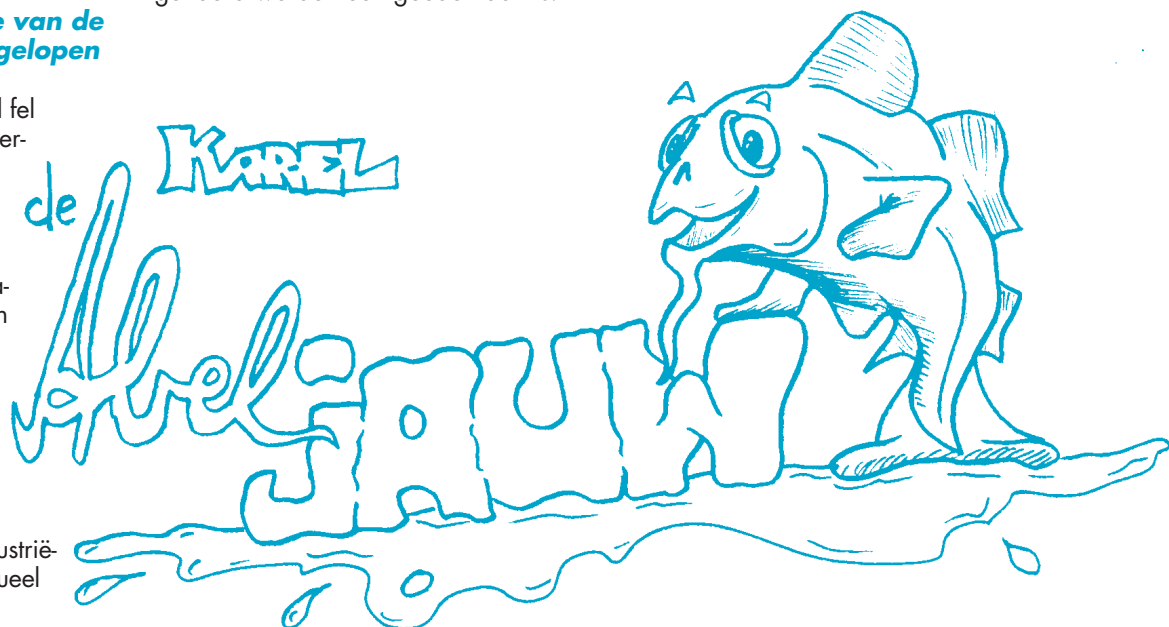
Ik vermoed dat de Kabeljauwstand zich aan het herstellen is zonder een inzicht te hebben in het hoe en waarom ervan. Mogelijks kan dit een gevolg zijn van de verminderde Kabeljauwvisserij in Denemarken.

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

Ik vind dat de maatregelen zeer ingewikkeld zijn, té ingewikkeld. Voor de schippers op zee is dit ontmoedigend zeker wanneer zij vaststellen dat er toch nog wat Kabeljauw te vangen is. Ik meen dat de oprichting van de zgn. regionale adviesraden waarin ook of vooral de stem van de vissers en reders zou moeten gehoord worden een goede zaak is.

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

Ik meen dat een sluiting van een gebied in de paaiperiode een maatregel is die door de vissers begrepen wordt en dan ook aanvaardbaar is. De gebieden mogen evenwel niet te groot zijn om een verschuiving van de visserijinspanning naar andere gebieden te vermijden, zoals het geval was enkele jaren geleden bij de sluiting van zeer grote gebieden in de Noordzee. Een gebied van ongeveer 4 ICES-rectangles (nvdr: = ca. 100 x 100 km) groot, dat opschuift naar het noorden volgens de paaiperiode, lijkt mij goed doenbaar. Om een dergelijke maatregel met goed gevolg te kunnen toepassen moeten zowel de paaiperiode als de paaiplaats zo goed mogelijk bepaald worden. De sluiting mag m.i. niet langer duren dan 3 maanden.

Willy Versluys

is Reder ter Zeevisserij en reder van de vissersvaartuigen Z 582, Z 70, Z 18, O 51 en de Crangon.

Hij is tevens voorzitter van de Vlaamse Visserij Coöperatie

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

Wij bemerken onmiskenbaar een vermindering van de vangsten.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

Wij hebben een dalende lijn in de vangsten vastgesteld, vooral in de laatste 10 jaar. Er zijn in die tien jaar echter wel tijdelijke en plaatselijk hogere concentraties vastgesteld waarbij alsnog door de kustvisserij mooie gullevangsten in het najaar gerealiseerd werden. Ook vandaag worden door verschillende vaartuigen grote concentraties van gullen, weliswaar dieper in zee, vastgesteld.

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

Gezien de quota-reglementering een verplichte vermindering van aanvoer oplegt, krijgen we uiteraard lagere opbrengsten. Zowel het groot segment van onze vloot, dat ook geconfronteerd wordt met een frustrerende teruggooi van een onvermijdelijke bijvangst, als het

klein segment, dat hierdoor zijn najaarsvisserij ontnomen wordt, worden hierdoor sociaal-economisch beknut.

De hogere prijsvorming compenseert slechts in zeer geringe mate de vangstbeperkingen. Daarnaast is door het verbod van de spanvisserij een economisch interessante visserijmethode ontnomen en worden de mogelijkheden om alternatieve visserijtechnieken (bv. i.p.v. de boomkorvisserij) op die vissoorten toe te passen, sterk beperkt.

Hoe schat u de toekomst in van de Kabeljauwstand en -visserij?

Als er geen maatregelen genomen worden - en dit niet alleen door beperking van de professionele visserij - zijn de vooruitzichten slecht. De invloed van de Belgische visserij op het geheel van de Europese visserij is minimaal. We zitten met onze vloot reeds op een door de Europese Commissie erkend 'minimum vitalis'. Om dit 'minimum-vitalis' in stand te kunnen houden is echter ook een minimum aan visserijrechten en quota noodzakelijk. Anders heeft de erkenning geen zin!

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

Het Europees beleid is er schijnbaar enkel op gericht om de professionele visserij te beknotten. Naar mijn bescheiden oordeel hebben andere factoren een veel grotere invloed op bepaalde visserijbestanden nl.:

* De natuur zelf: opwarming van de zee, al of niet strenge winters, de invloed van andere predatoren (zeezoogdieren, zeevogels, etc.), veranderingen (tijdelijke) van het migratiepatroon, etc.

* Technische maatregelen aan land waardoor de invloed van de rivieren en stromen op de kustwateren en paaigebieden zeer belangrijk kan zijn (cfr. de stelling van de Nederlandse professor Boddeke i.v.m. de defosfatering van het rivierwater)

* De invloed van de sportvisserij: is er reeds een ernstige studie gemaakt van de aanvoer (al of niet illegaal) door de sportvisserij? Ik heb niets tegen de sport-

visserij op zich, maar er zijn genoeg feiten bekend van sportvissers die met scheepjes, beter uitgerust dan professionele kustvissers, in ploeg de visserij bedrijven en het niet zo nauw nemen met de reglementering ter zake!

Tenslotte heb ik nog altijd de indruk dat het gevoerde Europees beleid in zijn toepassing bij de verschillende lidstaten nogal dikwijls een beleid is met twee gezichten, zowel wat betreft de naleving als de controle.

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

Ondervinding uit het verleden heeft reeds meerdere malen aangetoond dat de natuur zich rap kan herstellen, ook na het invoeren van tijdelijke beheersmaatregelen voor korte termijnen. Bepaalde paaigebieden, waar de Kabeljauw komt om kuit te schieten, zouden in die periode moeten gesloten worden voor iedereen (in gans Europa). Op vandaag moeten wij als vissers vaststellen dat bepaalde gebieden onterecht gesloten worden en andere onterecht open blijven. Soms geeft dat de indruk dat onze wetenschappers niet goed de paaigebieden van de Kabeljauw kennen of bepaalde staalnames verkeerd interpreteren. De overbescherming van een bepaalde vissoort kan immers nefaste uitwerking hebben op andere. Een evenwichtige regeling (rekening houdend met socio-economische factoren) van de onvermijdelijke bijvangsten en het effectief sluiten van gebieden in die periodes wanneer de Kabeljauw komt om kuit te schieten, zijn volgens mij noodzakelijk. Zwaardere maatregelen opgelegd door de Europese commissie, zonder een economische compensatie, betekenen op korte tot middellange termijn het einde van de Vlaamse visserijsector en meteen van de meeste randsectoren (o.a. toeleverings- en herstelbedrijven, onderwijs, administraties, vismijnen, verwerking, wetenschappers (?), etc.)!

EEN 'KINK IN DE KABELJAUW':

Fernand Verleene

is een ervaren visser. Hij vaart al sinds 1963 en verdiende gedurende de afgelopen acht jaar zijn brood als kustvisser (O 533)

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

Kabeljauw is een trekvis, die hier niet broedt. Dit jaar zit er op de kust geen Kabeljauw, vorig jaar een beetje. Maar het is niet aan de kust dat er overbevissing is. De meeste Kabeljauw wordt reeds opgevangen in dieper water door de grote schepen, waardoor ze onze kust niet meer bereiken.

Ook heb ik ervaren dat de weinige 'gullen' die we nu vangen hele grote zijn (3-7 kg). Normaal vang je hier enkel kleine Kabeljauw, d.w.z. 'papgullen' tot 'middenslag gullen'. Er zit nu 'macht van Haring' en ik peins dat die grote Kabeljauw achter die Haring komt. Het valt ook op dat de Kabeljauw die we nu nog vangen soms meer dood dan levend is, het zijn soms van die rare modellen.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

Er is veel, veel minder Kabeljauw de laatste jaren. Ze hadden nooit die grote schepen van meer dan 500 paarden mogen bouwen. Die kunnen ook met slecht weer - met 10, 11 of 12 Beaufort - vissen! Ze vangen zoveel door hun snelheid en hun kracht, niet door hun 'slimmigheid'.

Nu worden wij kleine kustvisseren ten onrechte met de vinger gewezen als veroorzakers van de overbevissing! Soms denk ik dat ze de visserij in een slecht daglicht willen stellen om over te gaan tot het kweken i.p.v. het vangen van vis. Ik vind die kwekerijen verloren geld als je ziet hoe men de Zalm in Schotland kweekt op varkensstront en antibiotica!

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

Kabeljauw op zich, is voor de kleine kustvisser niet zo belangrijk, het is een bijvangst.

Maar als we ook nog moeten inbinden op de vangst van andere soorten, dan vraag ik me af met wat ik mijn schip rendabel moet houden en de bank, mijn mazout en bemanning kan blijven betalen? De visserij is hard werk en daar moeten we niet over klagen. Maar het moet leefbaar blijven. Werken doen wij van de maandag tot en met de zondag, dat is 95 à 100 uren. We gaan in zee van zes uur 's avonds tot 's morgens zes-zeven uur waarna we nog een pintje pakken tot 's middags. Dat is werken voor ons.

Hoe schat u de toekomst in van de Kabeljauwstand en -visserij?

Ik ben over 12 jaar gepakt met 98 kg Kabeljauw teveel, wat me 465.000 BEF heeft gekost! Wie wordt er beschermd? De grote krachten, maar wij niet! Wij met onze schipjes van 200 paarden kunnen niet overbevissen, dat bestaat niet! Per keer dat we uitvaren zijn we ca. 12 uur op zee. Dat is niet te vergelijken met die grote schepen die 12-13 dagen aan één stuk doorvissen. En wat te zeggen van die staande netten van 5 tot 12 km lang? Ik ben daar op zich niet tegen als dat de broodwinning van die mensen is, maar daarom moet men ons nog niet met de vinger wijzen als zouden wij kustvisseren alles leegvissen!! Ik concludeer hieruit dat de kleine kustvisser eruit moet en de grote schepen moeten blijven bestaan.

Ik ben er ook zo zeker niet van dat er hier volgend jaar niet plots weer veel Kabeljauw zal zitten. Wie kan er dat voorstellen? Die wetenschappers die door hun microscoop kijken? Ze zouden beter eens een maand meevarren, zodat ze zien wat

er echt gebeurt op zee. Niemand, zelfs niet de geleerdste mens, weet wat de vis in de toekomst gaat doen! Als ze dan meekomen kunnen ze dan ook een keer zien hoe gevaarlijk de zandwinning is voor de visserij. Het eten voor de vis dat in de grond zit is weg! Als wij daar gaan korren, zit daar niets meer.

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

Van die maatregelen die ze treffen is er in mijn ogen geen één goed. Vis weggooiën, hoe kan men dat nu aanmoedigen? Zie je al een cafébaas twee van zijn tien vaten bier de goot inkippen om tegemoet te komen aan de concurrentie? Ik kan je verhalen vertellen. Vorig jaar zijn er hier schepen binnengekomen met 35-40 bennen Kabeljauw die ze niet mochten binnenbrengen. Maar dan gaat men wel zeggen dat er te weinig Kabeljauw is...

Over 5-6 jaar had ik een journalist van Panorama aan boord. Hij dronk een blikje cola en vroeg me wat ik doe met het lege blikje. Ik zei hem dat wij dat over boord gooien, wat hem duidelijk niet plezierde want het was een 'groenen'. Wat later moet het erom doen dat we drie bennen Haring opvissen. Ik zeg tegen de bemanning dat ze die moeten teruggooien, tot grote ontsteltenis van die man van Panorama! Dus toon ik hem mijn papieren waaruit blijkt dat ik maar 50 kg Haring mag binnenbrengen en de rest moet teruggooien. En ik zei hem: "Groenen, dat blikje cola dat je weggooit, dat zal volgend jaar als het opnieuw wordt opgevisst nog steeds dezelfde kleur hebben. Maar die Haring die overboord is gegaan zal morgen stinken als rotte vis!" Heb jij iets gelezen in Panorama? Nee, nochtans is het weggooiën van al die Haring wat ze aan de mensen zouden moeten tonen!

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

Voor mij mogen ze direct een redelijk groot, beschermd gebied maken dat ze volgooien met wrakken en stenen, zodat niemand - ook geen lijnvisseren, staande netten e.a. - er nog kan vissen! Zo kan de

vis kweken en uitzwermen naar de zones errond. De zee is groot genoeg hé! Ik garandeer na vijf jaar reeds resultaat. Ook het sluiten van de paai-gebieden voor een maand kan een oplossing zijn. Een maand de vis zijn 'gedacht laten doen' en daarna alles opvissen! Nu vangen ze de vis met kuit, wat verkeerd is, want de vis is mager en je vermoordt de vis van de toekomst. Tenslotte zou het voor de Kabeljauw ook helpen alle fabrieksschepen stil te leggen en maatregelen te nemen tegen het gebruik van staande netten. Ook op de lijnvisserij zou wel eens wat nauwer mogen worden toegekeken. Wij beroepsvissers komen vaak met nauwelijks 2-3 Kabeljauwen binnen, terwijl die lijnvisser met 50 man en wel 200-300 Kabeljauwen onder hun armen aan wal komen!

Daarnaast moet er een scheiding zijn tussen de kleine kustvissers en de grote schepen, zowel naar visgebieden toe als voor de verdeling van de quota. Ze zouden elk schip een eigen en voldoende hoog quotum moeten toekennen en een beperking in het aantal vaardagen. Zo zou ook de race tegen de tijd (om het quotum op te vissen voor een ander het doet) wegvallen, zou je bij schipbraak geen twee keer gestraft worden en moet er geen goede vis meer over boord. Als visser zouden we ook meer sociaal leven hebben.

De mensen moeten ook meer vis leren eten. Maar daarvoor moet de vis betaalbaar worden! Dat kan nu echter niet want het aanbod is te klein. Toen ze tijdens de dioxinecrisis woekerprijzen vroegen voor de vis - ik heb hier Tongen zien verkopen à 1500 BEF per stuk - was ik echt beschaamd. Zo leer je de mensen geen vis eten. Het is trouwens niet juist dat alleen de visser verantwoordelijk is voor die hoge prijzen. Ik wil je meenemen naar een winkel, waar ze twee 'platjes' (Schol of Pladijs) verkopen voor 4 EUR! De visser krijgt 1 EUR per kilo. Is dat de mensen vis leren eten? En waarom moet dat per se een Tong zijn? Een Wijting is ook lekker! Maar ja, de naam hé! Als je hier 100 km van de kust gaat, kennen de mensen maar drie soorten vis. Geef mij maar een 'schelle kaas' in plaats van kaviaar...

Johan van de Steene

is sinds 1 januari 1988 directeur van de Zeebrugse Visveiling nv.

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

Vanuit het oogpunt van de visveilingen is de huidige stand van de Kabeljauw goed, vooral dan boven de 56ste breedtegraad.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

De aanvoer is sterk afhankelijk van jaar tot jaar. Het ene jaar is er een goed aanbod, het andere jaar is dit een stuk minder. Ik kan niet beoordelen of er globaal een afname is in de Kabeljauwstand, vermits de quota sterk zijn ingeperkt. Anderzijds merken we dat de vaartuigen die gericht op Kabeljauw vangen, bij het uitvaren nog steeds goede aanvoeren realiseren per trip. De grootte van de binnengebrachte Kabeljauw is er duidelijk wel op achteruit gegaan: daar waar eind de jaren '80 de aanvoer gemiddeld tot de klasse 3 (3-5 kg) behoorde, moeten we het nu doen met een maatje minder (klasse 4: 2-4 kg).

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

In het verleden waren de Belgische quota goed. Nu zijn ze dit niet meer en valt de Belgische vloot in verhouding te groot uit. Hierdoor valt een belangrijke bron van inkomsten totaal weg voor de Belgische visserij.

Hoe schat u de toekomst in van de Kabeljauwstand en -visserij?

Het bevreest me dat beslissingen over de toekomst van de Kabeljauwvisserij genomen worden op Europees vlak, en dan nog door landen met een grote Kabeljauwvloot. Dit is geen goede zaak voor de Belgische vloot. Ik denk dat de Kabeljauwstand voor onze vissers niet slecht zit, maar dat de overbevissing op Kabeljauw veroorzaakt wordt door die vloeten die doelgericht op deze soort vangen en de grootste quota bezitten voor Kabeljauw. Als klein landje dreigt België hiervan de dupe te zullen worden.

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

Mijns inziens moet Europa maatregelen nemen bij hen die aan de basis liggen van de overbevissing op Kabeljauw, en niet bij de kleine Belgische vloot. Door de landen met de grootste quota (o.a. Frankrijk, Spanje, Denemarken) aan te pakken kan een oplossing gevonden worden zonder het voor kleinere vloeten onleefbaar te maken.

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

Zoals ik daarnet kwam te zeggen vind ik dat men de industriële en gerichte Kabeljauwvisserij door bepaalde landen prioritair moet aanpakken. Strengere maatregelen gericht naar kleine vloeten zoals de Belgische zetten weinig zoden aan de dijk voor de Kabeljauw, terwijl ze wel een sector in ademnood het leven onmogelijk maken.

EEN 'KINK IN DE KABELJAUW':

Frank Redant

is visserijbioloog en hoofd van de Afdeling Biologie & Aquacultuur van het Departement Zeevisserij, een Vlaamse onderzoeksinstituut met specifieke bevoegdheden op het vlak van visserij-onderzoek en -advies

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

De toestand van de Kabeljauwstock in de Noordzee is ronduit dramatisch. De visserijsterfte zit al bijna 30 jaar boven de veilige referentiewaarde, en in 2001 bereikte de paaistand een historisch dieptepunt, op één vijfde van het voorzorgsniveau. Sindsdien zijn er weliswaar aanwijzingen dat het verval gestopt is, maar het is nog te vroeg om nu reeds van een ommekeer te spreken. Bovendien wordt nog steeds te veel jonge, niet-geslachtsrijpe Kabeljauw gevangen, wat de kansen op herstel van de stock hypothekeert. De parallellen met de Canadese Kabeljauwcrisis zijn legio, en als niet snel en afdoende wordt ingegrepen, zouden de ecologische en socio-economische gevolgen even erg kunnen zijn.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

Reeds sinds het midden van de jaren '80 wijzen visserijbiologen erop dat de visserijdruk op Noordzee-Kabeljauw te hoog is en dat maatregelen nodig zijn om de stock te beschermen. In het begin waren de voorgestelde ingrepen nog

gematigd (reducties van de visserijsterfte in de orde van 20-25 %) maar aangezien deze niet of onvoldoende opgevolgd werden, is de toestand al maar verslechterd. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat nog maar één advies mogelijk bleef, nl. dat voor een moratorium op de Kabeljauwvisserij.

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

De Belgische vissersvloot telt nauwelijks vaartuigen die gespecialiseerd zijn in de visserij op rondvis (Kabeljauw, Schelvis, Wijting, e.d.) en dus waren de directe gevolgen van de Kabeljauwcrisis al bij al beperkt. Kabeljauw wordt echter ook gevangen als bijvangst in de visserijen op Langoustine en platvis. De Europese maatregelen om deze bijvangsten te beperken, hebben geleid tot reducties in de TACs voor deze soorten, en dat heeft uiteraard een weerslag gehad op de vangstmogelijkheden voor de Belgische vloot. Vooral het feit dat deze beperkingen lineair werden doorgevoerd (dus zonder rekening te houden met het aandeel van de diverse vloten in de overbevissing van Kabeljauw) heeft kwaad bloed gezet bij de Belgische vissers. Dat zijn echter politieke keuzes, waarop men de wetenschappers niet kan afrekenen.

Hoe schat u de toekomst van de Kabeljauwstand en -visserij in?

Veel zal afhangen van de maatregelen die in het kader van het Kabeljauwherstelplan genomen worden én van de manier waarop deze maatregelen geïmplementeerd en nageleefd worden. Dat geldt trouwens niet alleen voor Kabeljauw, maar ook voor alle andere stocks die in een min of meer vergelijkbare situatie verkeren. Ik heb het volste begrip voor de socio-economische bekommernissen van de sector en de beleidsverantwoordelijken, maar door de voorgestelde maatregelen telkens weer af te zwakken (in een poging om de kortetermijnbelangen van de visserij veilig te stellen), wordt het herstel van de stocks nodeloos uitgesteld. Wat, op zijn beurt, een nadelige invloed heeft op de vangstperspectieven in de komende jaren.

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

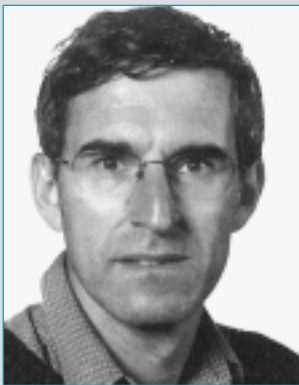
De respons van "Europa" op de Kabeljauwcrisis kunnen we bondig samenvatten als "too late, too little, too badly implemented". Als men, pakweg 15 jaar geleden (i) pro-actief had ingegrepen, (ii) échte, structurele oplossingen had uitgewerkt, en (iii) de voorgestelde beschermende maatregelen correct en strikt had toegepast, dan had men allicht veel ellende kunnen voorkomen. Aan waarschuwingen en voorstellen tot remediëring was er nochtans geen gebrek.

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

De crisis in de Kabeljauwvisserij is geen alleenstaand geval. Ook tal van andere visstocks zitten immers buiten de veilige biologische grenzen. Ik vrees dat er, op termijn, maar één oplossing is om de overbevissing een halt toe te roepen, namelijk een inkringing van de Europese vissersvloten. Andere pistes, zoals selectiever gaan vissen of overschakelen op niet-gequoteerde soorten, kunnen eveneens geëxploreerd worden, maar het potentieel van deze alternatieven is beperkt. Ik begrijp dat deze materie zeer gevoelig ligt, met name in België, maar m.i. zou de visserijsector er beter aan doen om de piste van de capaciteitsreductie niet langer a priori te verwerpen en samen met de overheid én de Europese Commissie naar duurzame oplossingen te zoeken.

Filip Volckaert

is hoofddocent aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij is als biologisch oceanograaf gespecialiseerd in de populatiegenetica van zoetwater- en Noordzeevissen

Hoe ervaart u de huidige stand van de Kabeljauw in de Noordzee?

De scheefgetrokken leeftijdsstructuur (te weinig oude dieren), de lage biomassa en de hoge visserijmortaliteit bepalen de zeer zorgwekkende toestand van Kabeljauw in de Noordzee. Sommige stocks (o.a. die van Flamborough Head) zijn weggevisst, wat natuurlijk zware gevolgen heeft voor het aanpassingsvermogen van de soort. Andere stocks zijn zo klein dat ze zich beneden een genetisch veilige waarde bevinden en in een negatieve evolutiespiraal zijn beland. Bedroevend is dat door de visdruk op grote dieren nota bene de beste groeiers en genetisch meest fitte dieren worden afgevangen. Zoiets legt een zware hypothese op de toekomst van het ganse bestand.

Hoe hebt u de evolutie van de Kabeljauwstand in de afgelopen decennia ervaren?

Na de rijke jaren 1960-80, is de Kabeljauwstand aanbeland in een lage productieperiode. De redenen tot deze daling zijn wellicht te zoeken in een combinatie van klimaatwijziging (toename van de gemiddelde watertemperatuur), verschuivingen in het voedselaanbod (ontbreken van een aantal sleutelsoorten zoals copepoden), vervuiling maar vooral chronische overbevissing. Normaal gezien valt voor een evenwichtige visstand met voldoende oude dieren een moeilijke periode (van enkele jaren met een lage recrutering) te overbruggen. Maar het gebrek aan oude dieren maakt die kans nu zeer klein en dus de populatie zeer kwetsbaar.

Wat waren en zijn de gevolgen van deze evolutie voor de Belgische visserijsector (in de ruimste zin)?

Lagere visstocks leiden bij een gelijke inspanning tot inkrimpende vangsten en opbrengsten. Vermits Kabeljauw tot de bijvangst hoort van de Schol- en Tongvisserij, en ook deze stocks last hebben van overbevissing, heeft dit de Kabeljauw geen deugd gedaan. De reders en vissers moesten dus rekening houden met een verhoogde inspanning voor een lagere opbrengst. Deze trend laat weinig goeds voorspellen voor de Belgische visserijsector.

Hoe schat u de toekomst in van de Kabeljauwstand en -visserij?

De toekomst van de Kabeljauwstand is zeer onzeker. Naar het voorbeeld van de Canadese Kabeljauwvisserij die in 1992 volledig instortte, 60.000 vissers werkloos maakte en nog steeds niet is hersteld door een verschuiving in de ecologie van een belangrijke prooi (Lodde), vrees ik voor het ergste in de Noordzee. De neiging tot opwarming van de Noord-Atlantische Oceaan is geen goed voorteken. Visbiologen voorzien een langdurige 'dip' in het visbestand, ondanks inspanningen om de visdruk te verlagen. Ik hoop dat het een wijziging teweegbrengt in de manier waarop men zeevis beheert. Lange tijd werd het beschouwd als een onuitputtelijke gemeenschappelijke hulpbron, maar vandaag de dag is het duidelijk dat de opbrengst eindig is.

Wat vindt u van het gevoerde Europese beleid ten aanzien van de Kabeljauwcrisis, d.i. de trend naar steeds strengere maatregelen?

De visserijbiologen van ICES roepen sinds 1990 om aangepaste maatregelen. Pas sinds 2002 gaat de Europese Commissie daar op in door een drastische reductie van de vangstquota's. Ik vrees dat het effect wat te laat komt, temeer daar de demersale visserij niet erg selectief is en bijvangst schering en inslag zijn. Dit beleid sluit aan bij een wereldtrend, waarbij overbevissing heeft geleid tot een reductie van de "grote vissen" met 90%, een systematisch vissen op kleinere soorten (bekend als het "voedselweb naar beneden vissen") en de voorspelling dat het voedselweb in elkaar zou kunnen storten of permanent veranderen.

Hoe zou u de problemen van de Kabeljauwvisserij aanpakken? Welke zijn volgens u de beste oplossingen?

Blijven vissen met dezelfde grote inspanning betekent zeker de doodsteek van de Kabeljauw en van de broodwinning van de vissers. Dat zou zeer spijtig zijn voor een hulpbron die zoveel heeft betekend voor de voedselvoorziening van Atlantisch Europa. Het enige realistisch beleid is gestoeld op een beperking van de visserijinspanning in tijd en ruimte, en het gebruik van aangepast vistuig. Het eerste omvat onder andere het sluiten van de paaigronden, kinderkamers en kritische voedselgronden, het onder controle houden van de bijvangst, het bestrijden van fraude (een reëel probleem in de visserij) en de kans geven aan grotere dieren om te overleven. Alles wat een hogere selectiviteit ten goede komt, zoals aangepaste boomkorren en de haakvisserij, is welkom.